

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 2. Quid agendum cum recusante implere Sponsalia legitimè contracta?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

dicaturque, cum pignus distrahi non debeat, nisi debitore, vel nolente, vel non potente debitum solvere, distrahi non debere sine denuntiationibus debitori factis; ergo nec immerito, nec perperam, P. Sanchez cit. doctrinam suam colligit ex L. *debitores*. Hinc quando dicitur L. *in omnibus ff. de Reg. Jur. in omnibus obligationibus, in quibus dies non apponitur, presenti die debetur*; & L. *cum, qui. 41. §. Quoties ff. de V. O. Quoties in obligationibus dies non ponitur, presenti die pecunia debetur*; intelligitur, quando vel Creditor interpellat; vel iustus metus, vel verecundia illum ab interpellando removet. Deinde, cum dicitur, *presenti die debetur*, intelligi debet, quod posito semel contractu dies statim cedat, seu obligatio statim incipiat; licet dies non statim, sed primum tunc veniat, ubi Creditor interpellat.

172. Contrarium tenet P. Castropalaus D. 1. de Sponsal. p. 2. & alii cum Pontio cit. volentes non apposito executioni præstandæ certo termino, ut primum opportunè fieri potest, nuptias ex obligatione Sponsalium, cum absoluta & pura sunt, celebrandas esse. Ratio horum, præter allatas leges, fundatur in paritate desumpta à voto, statim ad executionem obligante, si non sit emissum in certum diem. Verùm sicuti votum non præfixo executionis termino emissum, sic Sponsalia statim exequenda forent, etiam. 1. die post emissum votum, & contracta Sponsalia, quod dici non potest. Deinde inter promissionem factam DEO, & factam homini, multæ sunt differentiæ, etiam quoad vim obligandi; *illa*, non obligat ex iustitia; secus *ista*: in illa dies non tantum statim cedit, sed etiam venit; secus in *ista*: Sponsalia enim (seu promissio matrimonii futuri) sunt more humanorum contractuum, in quibus regulariter non eo ipso statim dies venit, quod dies cedat, nisi Creditor petat, ut patet in mutuo, & aliis contractibus; ergo quoad hoc paritas ad obligationem voti, non præfixo executionis termino emissi, ad obligationem Sponsalium, non præfixo executionis termino contractorum, est illatio à diverso ad diversum, quod non valet.

Tom. IV.

Quid agendum cum recusante implere Sponsalia legitime contracta?

Non est dubium, iniuste renuentem 173. implere Sponsalia, in utroque foro licite compelli posse ad ea implenda. In foro quidem conscientie tanquam indisposito negando sacramenta; quia inique violat naturale debitum ex Sponsalibus contractum; in foro autem externo, & judiciali, primum commonendo, ut faciat, quod debet; si monitus adhuc renuat, & sperari possit fructus, compellendo per censuras, ut dicitur in c. *Ex litteris 10. de Sponsal.* Nam, cum quidam G. filiam alterius, consentiente Patre, semel & iterum jurasset, ducere in Uxorem; & postea volens transire ad alia vota, Episcopus eum compellere vellet, ut, quod juraverat, impleret; ille ad Papam appellavit; quo posito, Pontifex Episcopo sic rescriptit: quia igitur prædicto G. periculosum est contra suum juramentum venire: fiat, t. mandamus, quatenus, *si hoc constiterit, eum moneas; & si non acquieverit monitis Eccles. censurâ compellas, ut ipsam (nisi rationabilis causa obstiterit) in Uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet.*

Nec obstat c. *Requisivit. 17. eod.* ubi dicitur: *mulier, que juravit nubere alicui, si postea non vult, monenda potius, quam cogenda, quia matrimonia debent esse libera; & contracta sepe habent exitus difficiles.* Nam hoc intelligi potest, ut loco potius, intelligatur idem, ac prius (prout volunt aliqui apud Barbof. in cit. c. *Ex litteris n. 3.* & not. gloss. *ibidem V. compellat*, in fine) & sic capitulum *Requisivit* nihil contrarium statuit capitulo *Ex litteris*: alii capitulum *Requisivit*, quoad ea verba (*monenda potius, quam cogenda*) rectè exponunt, si in datis circumstantiis prudenter arbitretur Judex, ex talibus invitis nuptiis gravia mala, & scandala timeri; nec in alio sensu compulsionem præcipi in c. *Ex litteris*, nisi secluso eo periculo. Hinc quando dicitur: *non cogenda* (quia matrimonia debent esse libera) intelligitur, quod debeant esse libera *ab omni extrinseca necessitate*, de qua diximus aliquid n. 156. & dicemus infra; non autem, *a necessitate intrinseca*, nimirum oriunda ex jure naturali, supposito libero contrahentium consensu,

G

sensu,

sensu, inductâ. Hanc enim libertatem non exigunt matrimonia; si autem dicas requiri, quod ad matrimonium contrahendum non adstringantur etiam ex naturali obligatione per eos liberè inductâ, evacuabis omnem nervum matrimonii; sic Barbof. cit. in *c. Requisivit. n. 3.* Unde non est contra matrimonii libertatem, quod Ecclesia homines jure compellat, post Sponsalia præsertim jurata; nam *ly monenda potius, quàm cogenda*, sic intelligitur, ut sit *non cogenda de misericordia*, ne deterius contingat; non autem *non cogenda de jure*. Quia de jure potest Ecclesia nolentes observare gravem obligationem conscientie, omnino censuris, aliisque penis Ecclesiasticis compellere. Ex quo patet, in dictis capitulis *compulsionem per censuras*, non esse decretam solum propter vinculum juramenti; sed etiam *Sponsalium*, secundum se; cum & horum violatio gravis sit, ut rectè not. Sanchez *l. 1. D. 29. n. 4.* Judex enim ex officio compellere debet ad reddendum cuique suum. Talis enim compulsio fundatur in injustitia admisa, quæ committitur, esto Sponsalia non sint jurata.

175. Dices: in *c. Ex litteris 10.* (ubi dicitur, *cogenda*) specialiter ponderatur *juramentum*; ergo in hoc fundatur jus compellendi; ergo eo secluso non est *cogenda*: antecedens patet ex textu, ibi: quia igitur prædicto G. periculosum est, *contra suum juramentum venire &c.* mandamus, ut si non acquieverit monitis, censurâ Ecclesiasticâ compelles. Resp. in eo casu considerari juramentum, *quoad facti contingentiam*; non *quoad fundamentum*, ex quo unice liceat Judici procedere ad eam compulsionem. Concedo tamen, quod in casu appositi juramenti renitens, studiosius compelli possit à Judice, propter duplex vinculum, *justitiæ*, & *Religionis*.

176. Dices: 2. metus excommunicationis cadit in constantem Virum; ergo etiam injustè renitens implere Sponsalia, per eam cogi non debet, ne matrimonium invalidè contrahat; Resp. per metum, qui cadit in constantem Virum, *si justè* incutiatur, non vitiari matrimonium, ut dicemus infra: aliàs metus inferni, quo quis inductus ad servandam conscientie obligationem, Sponsalibus inductam, matri-

monium contrahit, à fortiori vitiare actum.

177. Ut autem hæc compulsio Ecclesiastica fructuosè fiat pro salute animarum, nota, prædictam compulsionem *per censuras*, fieri debere moderatè; ne in pericula plurimorum malorum, pertinaciter inviti, præsertim sine spe fructus, conjiçantur; imò, si Judex videat, se nihil profecturum per censuras, potius abstineat, & aliâ viâ parti læsæ satisfacere compellat; ita communis cum Sanchez *D. 29. n. 7.* Et ideo compulsio præfata intelligi solum debet in casu injustæ resiliencie. Nam ubi est rationabilis causa non servandi promissa Sponsalia, nullatenus resiliens compellendus est, ut dicitur in *c. Ex litteris*. Causæ tamen cognitio, *an rationabilis sit?* fieri debet judicialiter, ut docet Basil. Pont. *l. 12. de matrim. c. 6. n. 5.* Hinc, si Judex latâ in resiliencem censurâ, videret, eum adhuc pertinacem, & illam nihil prodesse, potius absolvendum; permittendo minus malum (ut scilicet à Sponsalibus recedat, parti læsæ pro injuria satisfactione præstitâ) quàm matrimonium contrahat morali periculo tristissimi exitus plerumq; subsequenter, etiam alteri. Sic enim etiam actori favorem præstat, tantis cæteroquin malis involvendo. Ex his facile conciliantur oppositi in speciem textus: *si enim dicas: commonendum potius, vel prius, quàm cogendum*, ut vult *c. Requisivit*. Sic faciendum in casu, quo ex coactione prævidentur secutura graviora mala, quàm si à Sponsalibus injustè resiliat contra datam fidem: si autem secius, esse omnibus modis inducendum, ut loquitur *c. 2. de spons. & etiam per censuras cogendum*, ut dicitur *c. 10. cod.*

178. Neque dictis obstat, quod in obligatione facti nemo compelli debeat, sed per soluto interesse liberetur, ut dicitur *L. stipulationes, 27. §. Celsus, d. V. O.* Nam hoc locum habet in his, quæ recipiunt æstimationem, idque ex tacita contrahentium voluntate, ut si non præstiterit factum, præstet æstimationem: Matrimonium autem & Sponsalia non recipiunt æstimationem, ut docet Panormit. in *c. Ex litteris n. 5.* Nam spirituale, vel huic annexum, temporalibus compensari non potest; & ideo non licet villam (titulo annexi juris Patronatus) carius vendere; nec

nec calicem ob annexam consecrationem.

179. Cum autem fieri possit, quod aliquis, *tantumquam iniuste resiliens*, apud Iudicem denuntietur, & moveatur quæstio, quis in eo casu sit Iudex competens? dicendum est, si pro causa resiliendi allegatur *actus invaliditas*, & moveatur quæstio *de valore Sponsalium?* cognitionem causæ pertinere ad solum Iudicem Ecclesiasticum. Nam causæ matrimoniales, in quæstione valore concernente, sunt juris Ecclesiastici, ut dicemus infra; si autem dubitetur, an causa resiliendi sit, an non sit sufficiens ad licitè divertendum? causæ cognitio pariter spectat ad Iudicem Ecclesiasticum, cum agatur de vinculo annexo causæ spirituali, & peccato vitando in materia spirituali: si deniq; agatur de solo facto, vel executione obligationis, procedere potest Iudex tam Ecclesiasticus, quam laicus, seu secularis; sicut cogit ad aliorum contractuum fidem non violandam; ita Sanchez *cit. n. 9.*

180. Advertendum autem, causam matrimonii nunquam transire in rem iudicatam, per c. *lator. 7. de sentent. & re iudicat.* ubi quæstione mota contra matrimonium; ambò minus rationabiliter fuerant separati; quæ separationis sententiâ non obstante, Alexander III. rescripsit: nolentes matrimonia canonicè contracta levitate quadam dissolvi, mandamus, quatenus, si vobis confiterit eos *per iudicium Ecclesiæ non fuisse legitime separatos, Ecclesiæ, deceptam, ipsos faciatis, sicut Virum & Uxorem insimul permanere.* Ubi nota verba: *Ecclesiæ deceptam*, quibus insinuat, in ferenda sententiâ *super quæstione facti*, quod falsâ suggestionem affirmatur, aut negatur, *Ecclesiæ falli posse.*

181. Idem colligitur ex c. *Tenor. 10. eod.* ubi Clemens III. contra sententiam Episcopi Teutini, cui causâ matrimonii, quæ vertebatur inter R. & M. mulierem, commissâ fuerat, quæ R. ab impetitione mulieris absentis absolutus fuerat, ita statuit: quia igitur mulier suos testes offert ad probandum, quod idem R. eam desponsationis annulo publicè subarrasset, & tu, quid super his agere debeas, postulas edoceri: ideo inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod (non obstante illicitâ absolutione, quam Episcopus fecit) in

Tom. IV.

causa procedas, eidem R. sub pœna excommunicationis arctius interdicens, ne ad eam, quam superinduxit, accedat prius, quam fuerit causâ decisa. Erratio est, quia voluntas partium non potest præjudicare vinculo sacramenti *c. fin. de transact.*

182. Quia tamen quandoque contra sententiam latam in causa matrimonii, contra sententiam talem agitur, quod lata sit ad solam unius conjugum confessionem, asserentis contrarium, dubitatur, an ejusmodi sententiâ revocari possit, aut debeat? Respondetur autem negativè, non esse revocandam; sed est standum, donec legitime de illa doceatur, prout rescripsit Clemens III. in c. *Consanguinei. II. de sent. & re iudicata*: Consanguinei Latricis presentium, sicut tuis literis intimasti, compaternitatem inter ipsam, & virum suum, legitime probaverunt, ita quod inter eos sententiâ divortii protulisti: prædicta vero E. cum sit tibi postmodum confessâ, quod ejus commater in veritate ante sententiam non fuisset, sed post separationem compaternitatem cum eo contraxit, & tandem ad secundas nuptias convolvit: fraternitati tuæ respondemus, quod *propter solam confessionem mulieris* non est recedendum à sententiâ per iudicium Ecclesiæ rationabiliter promulgatâ, nisi legitime in contrarium probaretur.

183. Ex præmissis sequitur, licet ferata lata in causa matrimonii nunquam eat in rem iudicatam, sententiam t. in latam contra Sponsalia de futuro, transire in rem iudicatam, nec posse retractari; quia, sicut ex consensu partium *expresso* possunt dissolvi Sponsalia, per c. 2. h. t. sic etiam possunt *ex tacito*, quando scilicet causam Sponsalium in iudicio agunt *L. 3. ff. de rebus creditis.* Tunc enim consensus tacitus præsumitur. *c. quoniam, de Re iudicat. & L. Ab eo, C. Quomodo, & quando.* Sic González ad c. 2. de Sponsal. n. 7.

§. 3.

Quale jus in Sponsis nascatur ex Sponsalibus legitime contractis?

184. Ex dictis constat, quod Sponsalia de futuro, legitime contracta, in Sponsis producant primò jus iustitiæ, vi cuius alter alteri obligatus sit ad futurum matrimonium debito tempore contrahendum, obli-

G 2

obli-